

ЕФЕКТИВНИ МЕТОДИ НА ПРЕПОДАВАНЕ ЗА ПОВИШАВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ОБРАЗОВАНИЕТО

Снежина Цветанова

ПГ по ядрена енергетика „Игор Курчатov“ – Козлодуй

Резюме. Статията представя използването на метода на проектите като ефективен начин на преподаване, който води до повишаване качеството на образованието и повишаване на мотивацията за учене у учениците. Показва положителния ефект не само върху качеството на академичното и професионалното образование, а и върху изграждането на умения, компетентности и ценности у младите хора, гарантиращи успешното им включване в обществото, и създаването на умения за учене през целия живот. Показва една нова роля на учител сътрудник, която променя психологическия климат в класа, създава се атмосфера на взаимопомощ, изследователски дух, творческо търсене и откривателство.

Ключови думи: метод; проект; качество на образованието; учене

„Каквато е класната стая днес, такава ще бъде обществото утре.“
Р. Марзано

Фронтална стратегия на преподаване все още е най-често използваният начин на обучение в българското общообразователно училище. Той е функционален, когато става дума за представяне на информация по ново учебно съдържание пред учениците, но при тази стратегия на преподаване съществуват ограничени възможности за активизирането им, поддържането на жив интерес към учебния процес, на мотивация за учене. Равнището на концентрация на вниманието често е ниско и задържането му в продължение на 40 – 45 минути е трудна задача за учителя. Самият учител е основен източник от информация, а учениците са пасивни реципиенти – роля, която уморява и отегчава днешния ученик. Общуването обикновено е словесно и еднопосочно, насочено към получаване и предаване на информация. Взаимодействията в процеса на обучение са малко. Всичко това понижава мотивацията на ученика и интереса му към ученето.

Същевременно ХХІ век е времето на информационния бум. Това категорично променя ролята и на ученика, и на учителя. Той престава да бъде „крайна инстанция на знанието“, а ученикът е много по-активен в самостоятелното търсене и разкриване на знания чрез новите ИКТ, ученикът учи чрез действие – търсене, изследване, разбиране, обобщаване на полученото знание. Той учи чрез действие, често в сътрудничество със съучениците си, и ако не са налице тези условия, губи интерес към ученето. Учителят е по-скоро експерт, който му помага и го напътства в овладяването на знанието, което е безкрайно, учи го на технологии на учене.

В българското училище все още обучението е твърде традиционно, макар че се използват интерактивните методи, педагогиката на сътрудничеството, конструктивизмът, което е световната тенденция в обучението, и педагогическата практика доказва ползотворността на новите интерактивни методи, методики, образователни технологии.

В процеса на глобализация проблемите на съвременния свят не се решават от отделни хора, а от екипи от специалисти и съмишленици. Това изисква хората да имат не само тясно професионални компетентности, но и знания и умения за работа в различни екипи. Подготовката за това трябва да започва от училищна възраст. Затова на преден план педагозите трябва да поставят не само въпроса за качеството на академичното и професионалното образование, а и на изграждане на умения, компетентности и ценности у младите хора, гарантиращи успешното им включване в обществото, т.е. т.нар. „умения за живот“.

Богата потенциална възможност за постигането на тази идея е търсенето и прилагането на нова организация на образователно-възпитателен процес (ОВП), на нови методи, прийоми, средства, даващи възможност за интерактивно обучение. Един от тези методи, който по своята природа създава условия за обучение чрез сътрудничество чрез групов и индивидуална работа и предполага повишена мотивация за дейност и себеизява на учениците, е методът на проектите. Той не е нов, но все повече преподавателите търсят творчески и иновативни приложения на метода в учебния процес. За съжаление, методът на проектите, макар и отдавна съществуващ, не е заел полагащото му се място в българското среднообразователно училище и тепърва предстои неговото адаптиране, разработване и прилагане в отделните учебни дисциплини.

Думата „проект“ се радва на все по-голяма популярност у нас през последните години. В ежедневна употреба с думата „проект“ хората практически назовават дейност, действие, предстоящо събитие, всеки продукт на мисловната си и практическа дейност, понякога без каквато и да е целенасочена, планирана и осъществена същинска дейност за реализацията му. Затова настъпва объркване в употребата на понятието „проект“.

Метод на проектите (МП) не е новост в световната педагогика. За един от неговите основатели се смята американският педагог В. Килпатрик. Според него детството, само по себе си, е пълноценен период от човешкия живот, а това означава, че обучението трябва да дава не само знания, които ще се използват от възрастния индивид по-късно, но също така знания, умения и навици, способни в момента, днес да подпомогнат ученика в решаване на значими за него проблеми. С други думи, училището не би трябвало да бъде място, където учениците се подготвят за бъдещето, а място, където ученикът живее в социална среда, в която непосредствено се учи да живее и твори с другите хора от тази среда – съученици, приятели, учители, родители. По този начин той натрупва знания и умения от различни предметни и социални области. Затова обучението трябва да е ориентирано към интересите и потребностите на ученика и да се основава на неговия личен опит. Основна задача на образованието и обучението е ученикът да изследва обкръжаващия го свят.

Методът на проектите се прилага във всички страни, които строят дидактиката на основите на идеите на хуманизма и личностното развитие – САЩ, Великобритания, Германия и други. По този начин се цели да се постигне баланс между теоретичните знания и практическото им приложение.

Основна цел на метода на проектите се състои в предоставената на учениците възможност самостоятелно, с индиректната помощ на учителя да придобият определени знания и умения за решаване на практически задачи/проблеми, при което се изисква интегриране на знанията от различни предметни области – от езиковото обучение, ИКТ, от областта на точните науки и/или от областта на изкуствата, културата и пр., в зависимост от вида на проекта.

Разбира се, учителят е този, който насочва ученика към източници за база информация, непрекъснато индиректно направлява мисълта и усърдието на ученика в нужната посока за самостоятелно търсене, подпомага сформирането на групи по начин, чрез който позволява на учениците със съвместни усилия да решат проблема/задачата и да получат реален резултат. По този начин цялата дейност на учениците по проблемния въпрос е във вид на изготвяне на проект – от поставяне на проблема, чрез събиране и подбор на информацията, до решаване на проблема и излагане на резултатите в определена форма.

При метода на проектите учениците работят самостоятелно или в малка група по определен проблем/творческа задача. Учителят в рамките на проекта играе роля на сътрудник, координатор, консултант. Изменените роли на учителя и учениците при използването на метода на проектите променят и психологическия климат в класа, създава се атмосфера на сътрудничество, изследователски дух, на творческо търсене и откривателство. Всичко това би трябвало да повиши интереса и мотивацията за учене.

Методът на проектите е съвкупност от дидактически прийоми, целящи да организират учебно-познавателната дейност на учениците в определена по-

следователност за решаването на определена учебна задача – решаването на възпитателно-образователен проблем, значим за обучаемите. Методът предполага резултатите от тази дейност да бъдат представени във вид на краен продукт с практическа приложимост.

Ценното при прилагането на иновацията, базирана на метода на проектите, е, че учениците повишават значително не само своите професионални компетентности и мотивация за учене. Те усвояват и социално-прагматични умения (умения за живот): за самостоятелно търсене на информация, за анализ, за самостоятелно учене. Развиват се и уменията им да общуват помежду си, умения за съпричастност, самоуважение и уважение към съучениците си, самоувереност и отговорност. Те изграждат умения за творческо мислене – способност да взимат творчески и новаторски решения при създаването на общ продукт като краен резултат от дейността си. Развиват и умения за критично мислене – способност да задават въпроси, да се аргументират, да се поставя под съмнение информация, ситуация, авторитет, с оглед на взимане на правилно (информирано) решение и постигане на успех в дейността. В процеса на екипна работа изграждат и елементи на емоционална грамотност – способност да овладеят чувствата си и да ги изразяват, както и умения за емпатия, умения за постигане на компромис.

По този начин прилагането на метода подпомага базираното върху умения за живот образование в българското училище.

EFFECTIVE TEACHING METHODS FOR INCREASING THE QUALITY OF EDUCATION

Abstract. This article represents the projects' method as an effective way of teaching that leads to increasing the quality of education and the students' studying motivation. The projects' method affects positively not only the quality of academic and professional education, but also the improvement of skills, competences and values of the young people, thus guaranteeing their successful social inclusion and creation of lifelong learning skills. The text shows a new role of the teacher – an associate that improves the psychological climate in class, creates an atmosphere of mutual aid, creativeness and discoveries.

Keywords: method; project; quality of education; studying

✉ **Eng. Snezhina Tsvetanova**

“Igor Kurchatov” Vocational School in Nuclear Technology
1, Osvooboditel St.
3320 Kozloduy, Bulgaria
E-mail: pg_qe@mail.bg